

ЗНАК-ЗНАЧЕННЯ У РІЗНИХ ТИПАХ ДИСКУРСУ

---

*Алексєєва О. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

ТИПИ НОМІНАТИВНИХ ІДЕНТИФІКАЦІЙ УЧАСНИКІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

Специфіка сучасного стану розвитку мов полягає в тому, що вони функціонують в умовах глобалізації, коли виникають особливі субкультури, яким притаманний власний мовний код, у тому числі й засоби найменування та ідентифікації учасників комунікації. Ці явища найбільш характерні для комп'ютерного дискурсу, зокрема для Інтернету та World Wide Web. У зв'язку із такими глобальними змінами комунікативної ситуації у всесвітніх масштабах виникає потреба уточнити склад традиційних ономастичних засобів, що слугують для ідентифікації учасників комп'ютерного дискурсу.

Мета статті – типологізувати засоби ідентифікації учасників комп'ютерного дискурсу.

Завдання:

– проаналізувати традиційні ономастичні терміни, які вживаються для ідентифікації осіб;

– виявити типи ідентифікації учасників діалогу в комп'ютерному дискурсі.

Відповідно до традиційного погляду на власні імена, відповідно до якого останні трактуються, передусім, як засоби ідентифікації [2, 473–474]. Це їхня основна функція. Останніми роками в ономастичній літературі власні імена розглядаються як згорнутий національно-культурний концепт, закодований національною мовою. З огляду на це особове ім'я – це лінгвосоціальний знак людини-особистості. Встановлено, що зазначені одиниці, зокрема антропоніми у мовній системі оформлюються, по-перше, як лексико-граматичні (або словотвірні) одиниці; по-друге, демонструють “тісний зв'язок зі світом матеріальних та духовних цінностей суспільства на певних етапах його розвитку” [1, 5]. До того ж, власні імена – це один із найпоширеніших засобів вираження художніх текстів. У цьому випадку поетоніми виконують конотативну або стилістичну функцію [3].

Комп'ютерний дискурс відрізняється від інших тим, що віддзеркалює особливості спілкування в умовах глобалізації. Специфіка процесу комунікації в мережі Інтернет полягає, по-перше, в тому, що учасники діалогу можуть залишатися анонімними, змінювати імена, вигадувати їх тощо. Це призводить до того, що іноді їх

не можна чітко ідентифікувати як лінгвосоціальні знаки, тобто виникає проблема встановлення природи власних імен учасників комп'ютерного дискурсу. По-друге, для ідентифікації учасників комунікації використовуються так звані *ніки* (*нікнейм*), під якими розуміють мережеве ім'я – псевдонім, використовуваний користувачем в Інтернеті, звичайно в місцях спілкування (у чаті, форумі, блозі). Цей термін сягає англійського *nickname*, що первинно означало “прізвисько” [4]. Найчастіше в лінгвістичну основу ніків покладено власне ім'я або прізвище, а також імена міфічних персонажів, героїв, або ж вони можуть мати символічне чи образне значення. У більшості випадків нік має загальну спрямованість із аватаром користувача. Проте аналізований термін остаточно ще не оформився в своєму значенні. У комп'ютерному дискурсі він синонімічний із термінами *логін*, *обліковий запис*. З ономастичних позицій він межує з *прізвиськом* (*кличкою*), *псевдонімом*, *автономом* та ін. У зв'язку з цим існує необхідність встановлення термінологічного значення *ніка*.

Отже, термін *нік*, з одного боку, входить до складу власне ономастичної терміносистеми, з іншого, – до комп'ютерної термінології. Якщо визначати місце ніків серед ономастичних термінів, то вони межують передусім з прізвиськами, псевдонімами, криптонімами, гетеронімами та ін. Від *прізвиська* у *ніка* є те, що він також є *неофіційним ім'ям людини, яке відомо досить обмеженому колу людей і може даватися в різні періоди життя людини, тобто змінюватися або з часом зникати зовсім*. У публічних людей прізвиська фіксували те, що для реципієнтів мало особливе значення. Персональні прізвиська утворювалися переважно за зовнішністю (*Карл II Лисий*), за місцем народження (*Максим Грек*), життя, смерті, за родом діяльності (*Іоанн Хреститель*), за характером (*Володимир Святий*) і т.п. У ніках це встановити майже неможливо. Проте на відміну від прізвиська, не відомо, чи відбиває нік реальні властивості й якості його носія. На наш погляд, нік може віддзеркалювати і бажані риси людини [4].

Як *псевдонім* нік також слугує для ідентифікації особи. Однак псевдонім офіційно функціонує в тієї або іншій публічній діяльності замість імені, що дано при народженні й зафіксовано в офіційних документах. Як відомо, у західній культурі псевдонімами найчастіше користуються діячі літератури й мистецтва, у східних культурах прийняття псевдоніма свідчить про зміни соціального статусу, аналогічно обов'язковій зміні імені у священників і ченців, особливо в Православній церкві, хоча називати церковні імена священнослужителів псевдонімами не прийнято. Звертання до псевдоніма не примушує його носія відмовитися від ідентичності, тому псевдонім найчастіше витісняє справжнє ім'я [4].

Мотиви, що примушують публічну людину до заміни власного імені псевдонімом, є цілком зрозумілими. Це прагнення: 1) замінити занадто довге ім'я коротшим, що запам'ятовується (*Едсон Арантес ду Насименту* – це відомий футболіст *Пеле*); 2) встановити відповідність між новим взятим “мовцем” ім'ям та обраним родом діяльності, особистою творчою або громадською позицією (*Юхим Придворов – Дем'ян Бідний*), 3) приховати походження, зокрема, національність носія імені (поляк *Вільгельм Аполлінарій Костровицький* став французьким поетом *Гійомом Аполлінером*), 4) “розійтися” в іменах з іншою особою, що діє в цій сфері й має те ж або схоже ім'я (старший брат Самуїла Маршака *Ілля* обрав псевдонім *Михайло Ільїн*) тощо [4].

Крім того, особливим випадком є колективні псевдоніми, покликані позначити єдиним ім'ям загальну діяльність групи осіб (*Кукринікси*), та (у західній, насамперед

американській, видавничій практиці) контрольовані видавцями перехідні псевдоніми (*house names*), які звичайно використовуються для публікації творів певного комерційного циклу (“*Максвелл Грант*” для циклу пригодницьких романів). У ніка ми не можемо знати, чи позначає псевдонім одну людину, чи декілька.

В ономастичному аспекті нік швидше за все нагадує *криптонім* – підпис під твором замість імені автора, що не припускає можливості ототожнювання з тою чи іншою конкретною особою. Призначення криптоніма – приховати ім’я справжнього автора. У художній літературі цей прийом застосовують, коли обнародують ризиковані в тому або іншому відношенні твори. У випадку успіху криптоніми найчастіше розкриваються й перетворюються на звичайні псевдоніми (*Борис Акунін*) або *гетероніми* – імена, використовувані автором для частини своїх творів, виділених за якою-небудь ознакою, на відміну від інших творів, що підписують власним ім’ям або іншим гетеронімом [4]. Це явище часто зустрічається в масовій літературі, коли твори того самого автора, що належать до різних жанрів або циклів, підписуються різними іменами для зручності читача.

При розширеному розумінні псевдоніма до його різновидів належать: літературна маска, аллонім, астронім, автонім. *Літературна маска* – вигаданий автор, якому приписується той або інший твір. *Аллонім* – ім’я іншої реально існуючої або існуючої особи, що використовуване автором замість власного імені при позначенні авторства твору. В епоху пізньої Античності та Середньовіччя аллоніми часто використалися для того, щоб ім’ям більше раннього й більше авторитетного автора додало б більшого авторитету новотвору. *Астронім* – типографський знак “зірочка” (астериск, “*”) або комбінація з декількох таких знаків (іноді набраних особливим образом, наприклад, “****”), використовувана замість імені автора або персонажа або фігуранта твору. *Автонім* – справжнє ім’я людини, відомої під псевдонімом. Без сумніву, будь-який різновид псевдоніма може функціонувати як нік, однак нікнейми значно складніше і за структурою і за умовами функціонування.

У комп’ютерному дискурсі нік як елемент терміносистеми межує з іншими термінами *логін, обліковий запис* та ін.

Логін (login, log in, log on, signin, sign in) як сленговий термін комп’ютерного дискурсу позначає: 1) процедуру аутентифікації користувача в комп’ютерній системі, як правило, шляхом вказівки імені облікового запису й пароля; 2) ім’я облікового запису користувача в будь-якій формі [http]. Незважаючи на те, що логін обирається користувачем особисто, він все ж таки офіційно фіксується у процесі надання Інтернет-послуг, на відміну від ніка, якому властива довільність.

Обліковий запис (сленгові еквіваленти – *аккаунт* й *еккаунт*, від англ. *account* – обліковий запис, особистий рахунок, бюджет) – це своєрідний різновид логіна, містить відомості, які користувач повідомляє про себе деякій комп’ютерній системі.

Обліковий запис може містити також “додаткові анкетні дані про користувача – ім’я, прізвище, по батькові, псевдонім (никнув), стать, національність, расову приналежність, віросповідання, групу крові, резус-фактор, вік, дату народження, адресу електронної пошти, домашню адресу, робочу адресу, нетмейлову адресу, номер домашнього телефону, номер робочого телефону, номер стільникового телефону, номер ICQ, ідентифікатор Skype, никнув в IRC, інші контактні дані систем обміну миттєвими повідомленнями, адресу домашньої сторінки й/або блогу в Павутині або інтранеті, відомості про хобі, про коло інтересів, про сім’ю, про перенесені хвороби, про політичні переваги, про партійну приналежність, про культурні переваги, про

знання іноземних мов тощо. Конкретні категорії даних, які можуть бути внесені в таку анкету, визначаються творцями й (або) адміністраторами системи” [http]. Обліковий запис може також містити таку додаткову інформацію: одну або кілька фотографій або аватар користувача; різні статистичні характеристики поведінки користувача в системі: час останнього входу в систему, тривалість останнього перебування в системі, адреса використаного при підключенні комп’ютера, інтенсивність використання системи, кількість певних операцій, зроблених у системі, тощо. Обліковий запис відрізняється від логіна тим, що, як було зазначено, містить відомості, необхідні для ідентифікації користувача при підключенні до системи, інформацію для авторизації й обліку (ім’я користувача й пароль або інший аналогічний засіб аутентифікації типу біометричних характеристик). У більшості випадків пароль або його аналог, зберігається в зашифрованому або хешированому вигляді (з метою його безпеки) [http]. Аутентифікація за паролем може передбачати інші додаткові засоби, що сприяють підвищенню надійності: спеціальне секретне питання (або кілька питань) такого змісту, що відповідь може бути відома тільки користувачеві. Такі питання й відповіді також зберігаються в обліковому запису. Таким чином, ніки суттєво відрізняються як від власне омонімічних термінів, так і від термінів комп’ютерного дискурсу.

Як відомо, спілкування в мережі Інтернет відбувається в двох режимах: on-line або off-line. Проте в будь-якому випадку необхідно звертання або вживання традиційних форм ввічливості. Саме формули звертання та підписи дають передусім можливість ідентифікувати учасників комунікації.

Так, шляхом суцільної вибірки знайдено 206 одиниць – власних імен із сайтів <http://ruskino.ru/movie/forum.php?aid=10459>, <http://www.turpravda.com/forum/forum.php?id=2>, http://www.turpravda.com/cz/karlovy_vary/.

Вибрані одиниці скласифіковано за такими параметрами:

а) традиційні російськографічно оформлені слов’янські імена (*Арина, Татьяна, Егор Форель*); б) традиційні латинографічно оформлені слов’янські імена (прізвища), нерідко з додаванням різноманітних елементів (*MASHUTKA, I LY A, MURASHKO-OLEG, alya, Ticiya, novina, Gergirina, nickita, Yuliya Z, kviktoria, redvanetsky, Yudolina, Evgenij K, kviktoria, allucja, Serji, Lenaleonora, s_rysyukov, olefirova*); в) трансформовані латинографічно оформлені традиційні слов’янські імена (*sergik, angela-je, stanislavVK, OlechkaTa, Oks Ana, Lili Boyko, Vlad msk, SergeyMr, alena-margo, Dussy, Den, RuslanZL, Adreans, oksana cratos, sasha w, vika vita, michael.sobin, GeorgeSergey, Poline, Milla S, Lenaleonora*); г) традиційні латинографічно оформлені слов’янські імена з додаванням колажних елементів у вигляді цифр, які певною мірою віддзеркалюють час або створення електронної адреси, або містять елементи дати народження тощо (*Alena15, arisha0008, lenok28, olga_2008, vova001, Maryna_26, zoja197530, Vladimir68, ira-2000-07, Liki25, Milla06, irina.37, masyanya2140, arisha0008, Anka26, natalia2, mary07, Alex444441, Julianna333, Vdik_2006, Yuliya_7, Cveta08, Denis2203, Andrey_7, Katya2008, natka12, Yuliya_7*); д) традиційні латинографічно оформлені слов’янські імена з додаванням елементів, які містять топонімічні характеристики (*natashakiev, GalinaHarkov, amerigo.kiev, kievlyanki*); е) традиційні латинографічно оформлені слов’янські імена з елементами редуплікацій (*VIKTORRRRR, yjacheslavu, LOLAA*); е) традиційні латинографічно оформлені слов’янські імена з додаванням аксіологічно значущих елементів, що

вказують на якості користувача (*YuliaFobee*); є) російськографічно оформлені апелятиви у функції власних імен (*Тангенс*); ж) латинографічно оформлені англомовні або російськомовні апелятиви, що супроводжуються грою слів або редуплікацією (*TanGo, crazyboss, Iole4ka11, Nav1gator, skromnjaga455k, Lexxs, Sea Gull, Neoman, seek2000, sea55, siatriss, younona*); з) латинографічно оформлені російськомовні апелятиви (іноді з додаванням колажних елементів) (*Mandarinka, puteshestvennik, chizhik, blondynka, konsultant, reka8, kameta, molchalivaya, pelengacia, yozhik, komik, koshka27, finik, balistik, romashka NN*); и) комп'ютерні жаргонні або "стьобові" імена (*CtrlAltDel, Privety, Pripevka, ja82, Certy, Y_Lana_rambler.ru, extremalov.net, nekto nekto, Salamander, Rambler2008, panda1211, tam-tamos, blonda, Percy, Mr.Grey, Annchen, Ognevushka, NY_NY, jdu tramvaya, Tyrisstka, kss_13*); і) алюзії на імена історичних осіб (*GeorgVI0*); к) непрозорі імена (*gele4ka, alovnica06, bagios, oncer, Anela08, barsuella, bagios, Karmel, sklsk, 123qaz, veralyn, FoNeChKo, Gogona, Sam-dive, tvishnya, lean79, inno4ek1, eduardmx, Reise, pillar, lop, i2227754, A8918, kin-gulnara, Laweyr, Narishka, lian77, dolya_uv, A8918, Angeleyes, vatsik, Fleta, Nixdorf, ybkru0, lafesta, tanuka_1, sesam, vikkilacky, cheyene, villett, traident, Leeloo08, kamalatmika, Fleta, vikcil, gunnar*); л) імена, що складаються тільки з цифр (*43168, 956327*); м) імена, в основу яких покладено реальну англомовну фразу з аксіологічним забарвленням (*LifeUp*); н) англомовні апелятиви (з додаванням різноманітних елементів) (*Stranger, luxor, sierra, angel_t, ingatravel, frost, runner99r, Wetall, toor-world, violet ear*); о) іншомовні імена (*Anette, m_serg64, ervin1971, alexus_m, Annchen*); п) україномовні імена (*ivanka-yanka*); р) імена відомих персонажів або торговельних марок тощо (*Silva, Ahmat, pollada*).

Висновки. Типи номінативних ідентифікації учасників комп'ютерного дискурсу відображають основні тенденції в оформленні ніків: переважно це латинооформлені слова, в основу яких покладено як власне антропоніми, так і апелятиви. За змістом нікі виконують ономастичні функції, за формою – це власні (реальні або вигадані імена або (англомовні) апелятиви, що виконують їх роль). Специфікою ніків є те, що вони колажні за формою, до їхнього складу часто включаються цифри. Українська мова в комп'ютерному дискурсі майже не зустрічається.

Л і т е р а т у р а :

1. Гнаповська Л. В. Лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні характеристики англійських антропонімів германського походження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Л. В. Гнаповська. – К., 1999. – 19 с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
3. Мудрова Н. В. Мовна гра як засіб поетики власних назв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ... філол. наук: спец. 10.02.15 "Загальне мовознавство" / Н. В. Мудрова. – Донецьк, 2008. – 18 с.
4. Електронний ресурс: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%BA>

Аладько Д. О.

Рівненський інститут слов'янознавства

РОЗВИТОК ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ НАЙМЕНУВАНЬ ПОСУДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ

Вивчення механізмів номінації та перехресних зв'язків різних лексико-